

Il 1980 da «benni & others»

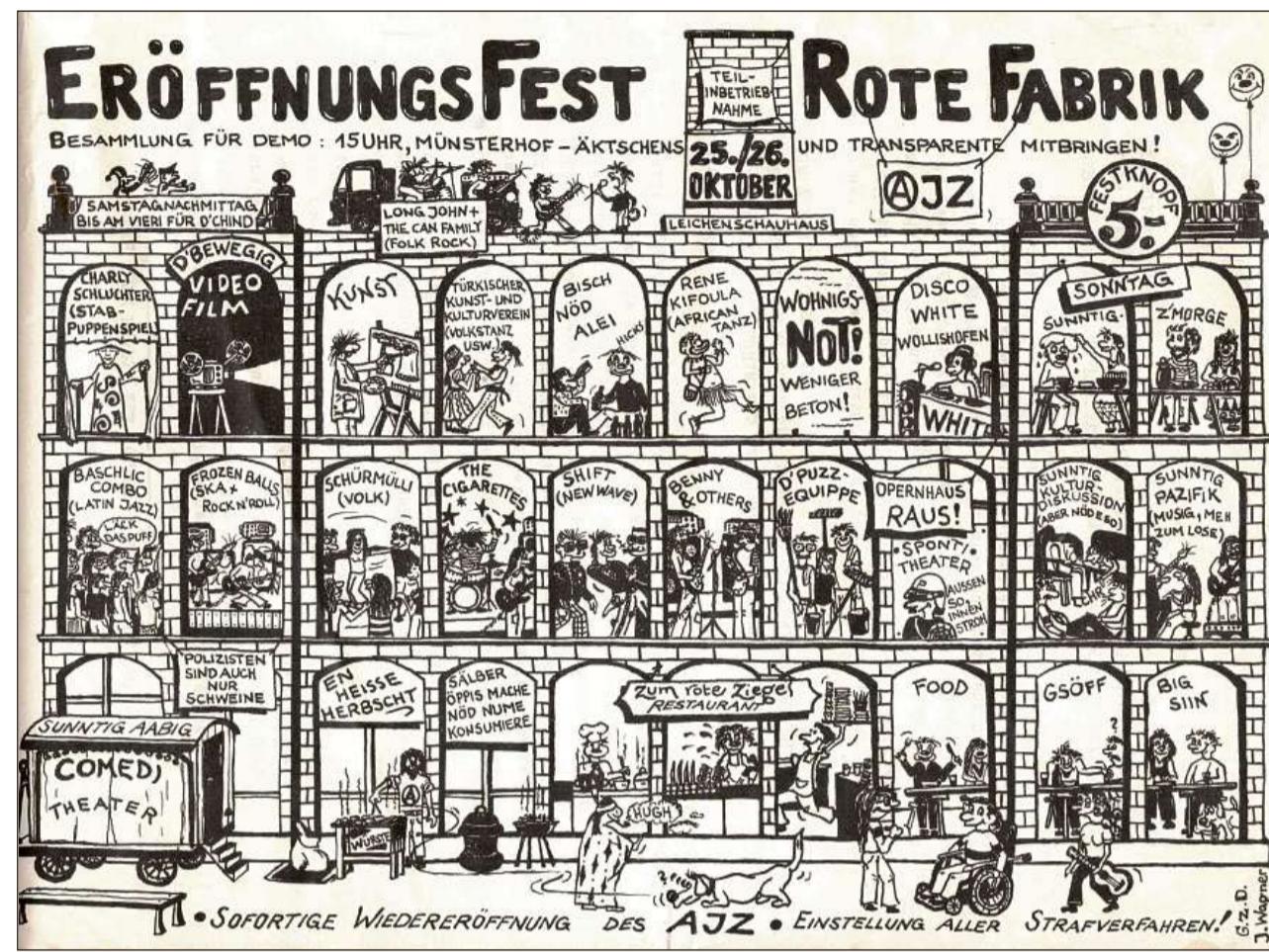
Benedetto Vigne, chantatur, schurnalist e columnist occasional, sa regorda da «ses» 1980 en la citad movimentada da Turitg

Jau aveva oramai prest 29 onns e na fascheva teoreticament betg pli part da la «giuventetgna mal-cuntenta». Ma cun ils studis n'era jau tuttina betg a fin; quella omiusa saira dal «Opernhauskrawall» ma chattav'jau faschond in praticum psicologic en ina chasa d'asil per mattatschas senza famiglia, en il Seefeld da Turitg. Igl era già tarda saira cura che la manadra ma renda attent ch'al Bellevue dettia para nauschs cravals e ch'i na saja probabel betg pussaivel da passar là cun ils medis publics. Jau aveva da turnar da l'autra vart dal lai ed hai perquai pustà in taxi. Cun chautschas plainas ha il chauffeur lura charrà mai sur il Bellevue, sper containers en fieu e barricadas improvisadas vi, en direcziun da mes dachasa e mes letg.

Quela saira dals 30 da matg ha, sco nus savain, envidà ina lunga stad da demonstraziuns u acziuns spontanas, ch'avevan per regla lieu la fin d'emna, ch'eran mintgatant violentas, mintgatant patgicas, ma per il solit adina fitg creativas ed inspiradas. Ina stad ch'ha cuzzà bunamain dus onns e ch'ha tschaffà er auters lieus ord-vart Turitg. Mintgatant escalavan las demos a cravals e tumults cun donnas a chaussas e carstgauns, mintgatant flurivan las acziuns en happenings absurd, sco per exemplu la famusa cumparsa ultra-satirica da Herr und Frau Müller en la Televisiun Svizra.

Malgrà che mes cor batteva per las finamiras dals demonstrants – dapi spazi per la cultura giuvenila – e ch'jau admirava il spiert creativ bunamain dadaistic da tschertas acziuns n'haja betg participà a bleras demos, memia grond era mes respect da la cunterforza poliziala; gas lacrimogen haja zvar savurà pliras giadas, ma patronas da gummi n'haja mai retschet a dies, ristgond da figurar la finala tranter las retschas dals «gaffers», malvesids dad omaduas varts. Ma jau hai era vivì aspects detg grotescs en quella perioda; i pudeva capitär ch'jau ma chattava ina saira en ustaria si en mes Salouf nativ a chantar en cumpagnia «gl'è bagn betg en sulet paes!» e lura il di suenter entaifer ina brajada turitgaisa a scandar «aa-jot-zett, aa-jot-zett!».

La maioritat dals burgais turitgais era stada detg consternada, considerond quell'explosiun dals 30 da matg vaira nunspetgada, nagut cumparegliabel pli dapi las ominusas inquietezzas sessantotgardas, entradas en l'istorgia sut il num «Globuskrawalle». Per olmas pli sensiblas vibrava il craval dentant gia dapi emnas en l'aria; gia ils 21 d'avrigl aveva la polizia da Turitg springi lacrimogens en ils conturns da la Langstrasse nua ch'ina gruppera ambientala «Luft und Lärm» demonstrava cun violenza per in surpassadi da viafier pli uman.

Il fegl sgulant da l'avvertura da la «Rote Fabrik», l'autun 1980. Amez en er la band da «benni & others».

chasament industrial caduc sper la staziun principala da Turitg. Ed er là avain nus gi l'«onur» da concerter ina giada. Per persiflar ils conflicts cun la polizia avev'jau tratg en in vegl mantè da polizia verdgrisch – il mantè era finì en mia WG tras ina marusetta co-«movimentada», picantamain figlia dal chef da la polizia! –, mess si ina chapellina storta e purtà in viertgel da padella sco scut.

Ma quest camouflagi n'aveva betg fatg grond' impressiun (sco er nossa musica sofisticada) a questa massa mez letargica, mez narcotizada. L'AJZ era oramai in lieu che mussava bravamain la vart main gloriusa dal moviment. E dal reminent: En quest ambient aveva nostra band recrutà in agen chauffeur cun surnum «Cheese» plus ses bus da transport: Ina veglia camiunetta da pazzal melna mez tschumbottada, en la qualia giacheva adina ina lunga bumba da gas cun l'entir cundriz da buglir – tgi sa pertge che Cheese durrava tut questa schweissapparatur?

In onn aventurus, quest 1980? Maa, l'AJZ è lura bainbaud vegnì spazzà cun gloria, la «bewegig» ha sgulatschà anc dus u trais onns, «benni & others» han piglià cumià da dus commembers, midà num e finì per da vaira il 1983. Ma la Rote Fabrik exista anc oz, quaran'ons pli tard, malgrà che Sigi Widmer, il president da Turitg da ses temp, aveva proclamà ch'il rock na saja nagina cultura. Ed ina da las famusas pretaisas dadaisticas da la «bewegig» – «Freie Sicht aufs Mittelmeer» – è daventada realitat, en in senn metaforic silmain: Che la citad da Turitg flada ozendi in'aria detg mediterrana, cun sias ustarias terrassadas, cun sias plazas verdas, cun sias velopistas pli u main generusas, quai è d'engraziar per gronda part a quella revolta dal 1980.

Etge ha quella purtà a mai persunalmain? Tribulà durant ils onns '70 da depressiuns, paranoias e malcumententschas, haja tutte-nina realisà che mes malessers na stuevan adina esser be mia culpa. Jau hai bittà là ils studis, hai cumenzà ina carriera schurnalistica ed hai cintinuà a scriver mintgatant ina chanzun. E sun stà bain davent da là.

Benedetto Vigne amez ils «others» da sia band.

Dus onns pli tard era la «bewegig» damai vegnida da metter sut pressiun duant varsquants mais en in vegl